

balls podia trascar, fent *tentimes* com una criatura que dona 'ls primers passos», Pous i Pagès (*Quan se fa nosa* II, 136). «Diu el vellard barbaflorit / --- / Des que em posava a fer *tentimes* / la gent no gosa perdre el cap», JoCarner (*Enyor: La Primavera al poblet*, 1935, O. C., 177). Els qui pateixen dels peus «haurien dit 'dimoni d'ull-de-poll', tot caminant pel carrer fent *tentimes*, com si en el cos se barallessin l'escàtica i la dinàmica», JqBartrina (*Perpetuïnes*, 61.14).

DERIV.: *Tentinejar* (Pons i Mass.) o *tintinejar* (VCatalà). I també s'ha dit *tentinar* (o *tint-*): «--- els vells pagesos --- per més que --- fassa *tintinar* sos dibils membres la avara mort, com per millor assegurar lo cop que ha de posar fi a sos dias», Verdaguier, c. 1868 (Inèd. Casac., 225).

Segurament a manera d'eufemisme a la pagesia menorquina una *tintina* és un «cop, morma» (Camps Merc., *BDLC* VIII, 240).

Una formació comparable, amb la idea de moviment oscil·lant és **tantaranejar*: «així cauen *tantaranejant* en primavera les fulles seques de l'alzina, si el més lleu alè d'aire les mou, i el seu fullac encatifa el bosc d'un tapís ocrós»; «si no es volen casar a l'església, que dormin amb bagassa ---». En arribant aquí, una fiblada --- el degué pessigar, que d'allí endavant, com si li fes esses el pensament, va anar *tantaranejant*, estalonant-se amb les paraules indecises, fins que acabà de morros al plat d'escudella»; «L'estabilització dels preus a Espanya --- Espanya, *tantaranejant*, fent esses no massa pronunciades, travessa els perills d'una revolució política, sense desviar-se gaire d'una correcta posició horitzontal», Coromines (*Silèm*, xx, 260; XIII, 167; *El gràfic de preus*, conferència de fi 1934, en *Diaris i Records* III). En fi pot tenir encara alguna cosa en comú amb aquest grup de mots un mot val. *S. tento* sinònim de *fità* en el sentit de 'quilló o cossol que deixen els pastors dalt d'una pedra per marcar termenal': «allà hi han ficat una *fità* o *ténto*» Lutxent, car un objecte així sembla que s'hi aguantí en equilibri inestable.

A TENTIPOTENTI, 'fins a on es pugui', primer es va dir *cunctipotentí* amb el sentit de 'donant-se a tot el qui pugui' (datiu del ll. *cunctipotens* 'totpoderós'), que després s'alterà per influència de *tots* equivalent del ll. *cuncti*, i de *tants*. □ 1.ª doc.: Belv.: «a *tenti potenti* adv. fer alguna cosa ab excés: a o *hasta tente bonete*: usque ad extremum, ad summum»; «A *tenti potenti*: abusant: *se'n serví a tenti-potentí*», DAG.; «a *tentipotentí*: fins a no poder més: *menjar a tentipotentí*». MñVayreda n'usa una variant fonètica, que bé pot correspondre a una pronúncia real, i fàcilment explicable: «ploràvem sempre de que 'ls pactes vos endogalavan, y de que la malvada cuca se vos menjava lo més sustanciós, però aixís y tot, encara vos ne quedava *tentipotent* per a viure pobrets y alegrets», *Sang Nova* v, § 3, 256 (entenguem *ne quedava a tan-?* amb fusió de les dues *aa*).

Es iHuminador un passatge d'Eiximenis, parlant d'una «viuda alegre» que no es preocupa de l'ànima

del marit, mort, després de deixar-li una fortuna: «has heretat del teu lo diable e la tua ànima miserable --- jaurà en dolors --- e ta muyller la farà bullir e sobreixir, e ab lo teu se darà ayra a *cuntipotens*, e tu jauràs en terra en comte dels dolens», *Dones* (cap. 97, A, f.º 69v2); lliçó confirmada per l'altre còdex antic, B, que escriu a *cuncti potens*. Si aquí també es tracta d'una al·lusió a *jaure* amb tot home «potent» (llavors hi hauria una mica de joc de mots); no és ben clar.

De tota manera és evident que es tracta d'un terme del llatí cristià: Prudenci usa *cunctipotens* per «tout-puissant», o sigui que va reemplaçar l'*omnis* de *omnipotens* per *cuncti* sinònim de *omnes*. En la frase *dare se cunctipotentí* (en datiu) usada per predicadors llatinitzants, pròpiament en el sentit de 'lliurar-se a aquell qui ho pugui fer tot' (potser al·ludint a gent rica i sense escrúpols), els fidels missaires van entendre 'donar-se a tota cosa', 'permetre-s'ho tot'. Com que *cuncti* era equivalent del cat. *tots*, el primer pas de l'alteració degué ser canviar *cuncti* en *to(n)ti* i la influència del ll. *tanti* 'tants', també idea connexa, acabaria de fer la resta, car també pogué entrar-hi en joc el clàssic *tanti esse* 'valer tant'.

Una deformació comparable es va produir a l'Alta i Baixa Navarra. J. M. Iribarren (*Vocab. Navarro*, Pampl., 1952) dóna exs. de la locució *tente potente* a Pamplona, «Cuenca» i zona NO., prenent que conté un adjectiu *potente* que es diria de l'«individu de baixa estatura, pero engallado», però el fet és que no dóna cites que provin l'existència d'aquest mot «potente» i sí que en dóna moltes de la locució composta: es tracta doncs d'una interpretació pseudo-etimològica; i el que compta aquí és això de «engallado», que ja va cap al significat nostre de 'fortament, permetent-s'ho tot'; de fet, cita en el basc de Leiza, una dita proverbial: «*tbente pothente / zakurren buztana / thente*»: *zakurren buztana*, en efecte significa 'cua de gos' en basc, i ell tradueix la dita «tente, portente / la cola del perro / tiesa». Azkue va recollir, en el seu dicc. basc, *tente-potente* a Ezpeleta, en domini baixnav. (a 8 km. de la frontera espanyola), donant-ho com a variant d'un mot *tete* que significaria «de pie, inmóvil» (deu ser cosa poc general en basc-francès, car Lhande només ho dóna repetint la dada d'Azkue).

És clar que en tot això hi ha un altre avatar de la frase ll. de predicadors *tanti-potentí* < *cunctipotentí*, interpretada fantasiosament en dialectes bascos locals. Qui sap si també aquest *tente* 'tieso' més que pròpiament basc, no ha estat extret, també, d'aquella locució en llatí de sagristia, si bé amb immixió del castellà *tente-tieso*.

Trobo una locució, que suposo d'ús comarcal, i que no deu ser la mateixa, en una narració pirinenca de Noller (potser destinada a donar color local, ell que havia viscut tants estius a Cerdanya): «Quan els lladres em van deixar anar --- va ser amb l'amenaça que --- a l'home que em digués '*Viva Espanya!*', jo li havia de dar, *de repotentí*, cinc mil duros; i que, si no, em matarien a traïció» (O. C. VIII, 152.6f.). Si el sentit fos 'fortament, plenament', encara es podria enlla-